

Ostuvabast päevast ja kultuuri ummistamisest

LIIS KEERBERG
TANEL LAAN

Üritus “Ostuvaba päev” toob esmakohthumisel eestlase vaimusilma kindlasti vastakaid kujutluspilte. Meie soome-ugri mõistus ei suuda tabada, mis mõte on väljakuulutatud kuu-päeval, 26. novembril ostudest hoiduda, püksirihma paari augu võrra koomale tõmmata ja vesise suuga kaugusest kaubanduskeskuseid põrnitada. Ja ega olegi. Ostuvaba päeva mõte on hoopis laiem.

Ürituse idee taga seisab üllatuslikult üks välisestlane, mees nimega Kalle Lasn, kes juba õige mitu aastat oma tarbimis-kapitalismi vastast ristikäiku Kanadast juhib. Lasni liikumine *Adbusters* (eesti keeli vast “reklaamitümitajad”), mis praeguseks on paisunud 35 000 liikmega ülemaailmseks jõuks, võrsus konfliktist kohaliku met-saifirmaga. Tema asutatud filmi-kommuuni liikmed leidsid karjuvaid vasturääkivusi puidufirma telereklaamis “Metsad igaveseks” ning tegeliku lagastava raietöö vahel. Otsustati rahad kokku panna ja osta reklaamiaega valgustamaks avalikkust tegelikult olukorrast, kuid telekanal keeldus neile eet-riiega müümist. Hämmeldunult pöördusid aktivistid ajakirjanduse poole, ning peale raevukat võitlust sunniti avalikkuse surveel nii metsafirma kui kohalik telekanal taanduma. Õnnestunud kampaania tähendas Lasnile revolutsiooni algust järgnes terve rida mõjusaid antireklaame, mis heitsid jämedaid kaikaid korporatsioonide sissetootatud hiigלקampaniate kodar-tesse tubakamaskotist Joe Came-list sai jõuetu vähihaige Joe Che-mo; autotööstus sai vastulöögi rek-laamis, kus looduses kihutava

sportauto kohal ilutseb kiri “Loo-dus see kasvab tagasi”; järjekor-de G-7 kohtumise ajal ilutses nii mõ-neski kohas välireklaam küsimu-sega “Kas majandusik “progress” tapab planeedi?”

Kuid Lasni jaoks on tarbimis-ühiskonna vastases võitluses keskkonnakaitselise aspekti kõrval ehk veelgi olulisem tarbimis-kapitalism ebaetiilisus oma ole-muselt. Kaa sae gse s tar bim is-ühiskonnas ei tooda kultuuri enam inimesed, seda teevad läbi massi-meedia suurkorporatsioonid. Ne-mad dikteerivad meile, mis on *cool* ja mida me vajame. Olgu siis selleks moetööstuse poolt loodud kirjelduskõhn naiseideaal või võimas auto kui staatuse ja elustiili sümbol. Oleme seatud olukorda, kus keskmist linnainimest pommi-tavad päevas sajad reklaamid nii tänaval, poodides, trammis, isegi oma lemmik-kõrtsi pissuaari ko-hal. See pealetulvav Ameerika mo-nokultuur, mis tõrjub põliskultu-rid, ühustab inimeste unistused, ning hävitab spontaansuse, pole ainult jänkide probleem ta levib koos Ühendriikide majanduslik-poliitilise mõjuga. Kõikjal, kus on toimunud läbimine massimeediast kaudu lääne kultuurile, sellega kaasneval piiramatu le tarbimi-sele, on toimunud inimese man-dumine pideva tarbimise teel sa-vutatavat näilist rahulolu ja küllust pakkudes hävitatakse vaimne ja füüsiline immuunsüsteem: suure-nevad meeleoluhäired, ülekaalu-lisus, allergiad, passiivsus.

Lasn võrdleb kaasaegse tarbimis-ühiskonna liiget peate gelasena Richard Condoni 1959. aasta ro-maanist “Mandžuuria kandidaat,” kus Korea sõjast naasev USA sõdur Raymond Shaw on vangistuses muudetud ajuloputusega robot-likuks käsutäitjaks eesmärgiga

mõrvata president. Sarnast skeemi näeb ta töötamas ka praegu suurfirmad suunavad ja töötlevad meid läbi massimeedia juba lapsepõlvest alates. Lõpuks ei anna me ka ise endale aru kas me ostame lse, ostame Toodet rahuldumaks oma Tege likke Vajadusi või tarbime ajuloputuslikust müra-st kantuna müüte, ning see kui palju ja mida keegi ostab pole enam meie õelda, ehkki meile vastu-pidist sisendatakse. Üks parimaid eksperimente selles vallas linastub tänavuse Pimedate Ööde Filmi-festivali raames - Vit Klusähi ja Filip Remunda'i film “Tšehhi unelm” näitab, et tegelikult toodet pole reklaami taha enam vajagi, isegi kui jutt ei käi mitte tühisest purgist majoneesist, vaid tervest suurest ostukeskusest.

Elada ilma surnud asjadeta

Oma keskses teoses “Kultuuri ummistus” (mis 2005 kevade paiku ka eestikeelset lugejat rõõmustab) kutsub reklaamitümitaja Lasn inimesi raevukalt üles lõpetama see tootjate ees lõimitamine ja taas-tama demokraatia sellisel kujul nagu see algselt mõeldud oli. Kui tei-le ei meeldi, et McDonald's kutsub lapsi lõbusate üritustega üles tar-bima toitu, mida ükski terve mõistuse juures olev tootmis-spetsialist isegi täiskasvanule ei soovitaks, siis tõuske püsti ja õelge see välja. Kui te arvate, et ostu-keskuses müüdavad Hiinas val-mistatud plastikust jõuluehted on meie ühiste ning kahanevate loo-dusres sursi de raiska mine, siis avalikustage see jama ja vaadake kaua ostukeskus neist kinni hoiab.

Lasni suurimaks eeskujuks on tudengirahutuste aegsel Prantsus-maal tegutsenud tsituatsiooniste liikumine, mille eesotsas Guy Debord - mees kes väidetavalt oma

elus päevagi tööd ei teinud. Si-tuatsioonistide arusaama kohaselt tõi kapitalism kaasa enamike inimeste loomingulisuse surma, ühiskond jagunes tootjateks ja tarbijateks, näitlejateks ja pealt-vaatajateks. Kasutades loosungeid “Lase kired valla!”, “Ära tööta

Ostuvaba päev on sümboolne hingetõmbeaeg, kus vastukaaluks “Hulludele päevadele” ja “Osturallidele” võetakse aega maha ja mõeldakse.

ea!”, “Ela ilma surnud ajata!” lõid nad jalgealuse praeguse tarbi-miskultuuri ummistajatele. Lasn üritabki, sarnaselt Debordiga ärgitada inimesi selga sirgu ajama võtma oma kontrolli alla tele-ja raadiokanalite sisu, lõpetama raha võimu, rutiinse ja mõtestamata töö-rühmamis e ning mate riaa lset e väärtuste võidukäigu.

Ostuvaba päev on vaid üks Lasni kultuuriummistajate armee ette-võtmistest. Ülemaailmsed akti-sioonid ostukeskustes, kogutud rahade eest ostetud õnnestavad tänavareklaami d, he at eg ev us-kontserdid nende mõte pole pak-kuda inimesele alternatiivi vaid üheks päevaks. Ostuvaba päeva idee on levitada sõnumit - ole kriitiline tarbimisühiskonnas toi-muva suhtes, ära lase ennast ja oma lähedasi ümbritsevat vaimset ning füüsilist keskkonda rahavärdjate poolt ära reostada, mõtle ostes oma peaga ja sunni tootjad vastu-tundlikkusele. Nagu ütleb brit-tide ostuvaba päeva veebileht: “Supermarket või ostukeskus võib pakkuda valikut, kuid see ei tohiks toimuda keskkonna või arenevate riikide arvelt.” Ostuvaba päev on sümboolne hingetõmbeaeg, kus

vastukaaluks “Hulludele päeva-dele” ja “Osturallidele” (mis juba oma nimega ebaratsionaalsusele, ekstsessile ja kiirustades tehtud otsustele viitavad) võetakse aega maha ja mõeldakse. Tarbimine ja majanduslik progress toimub ikkagi otseselt keskkonnaressurs-side, teisisõnu meie laste heaolu arvelt. Kas meil on ikka vaja teha spetsiaalselt tarbimist propagee-rivaid kampaaniaid, kus ostukes-kuste läbimüük suureneb korda-des, olukorras, kus spetsialistid ennustavad naftavarude lõppemist ning Maailma Looduse Fond teatab, et inimkond tarbib 20 protsenti rohkem kui planeet taastoota suudab?

Kõik saavad tegutseda

Mõelge sellele kui näete järgmine kord kaubamaja seinal või teles ostmist kui sotsiaalselt ajaviidet propageerivat reklaami “Shopping teeb ilusaks,” või kui järjekor-de akti ivse turustaja agent rikub mingeid neetuid kokaraamatuid või muud mõttetut trana pähe määrdes teie kodurahu, või kui teie postkast on jälle kriitpaberil rämpssõnumeid täis topitud. Voi kui päevas lausa maniaakalse arvu kordi telekraanile ilmuv Colgate'i bril ja nt va lg et e ham ma st et e kopraonu on ainus pilt, mis teie lasteaia käival lapsel selle looma nime kuuldes silme ette tuleb. Kas see meie vaimset keskkonda risustav ning looduse arvelt toimu-v triangel on ikka see, mida enda ümber näha tahame? Kui pole, siis tegutsege. Alustage näiteks sellest, et minge 26. novembril pärast tööst ostukeskuse riulile vahel pääse-rimise asemel hoopis lastega loo-dusesse ja näidake neile, kus tumekollaste hammastega kopra-onu tegelikult elab. ○

Taust
Meie Brüsselis-käigu taust on see, et ma käin ise Eesti Rohelise Liikumise eri projektide raames päris tihti Brüsselis keskkonna-asja ajamas, aga teiste Eesti keskkonnaorganisatsioonidega on vaevaline EL-suunalist ühisrinti moodustada, sest Brüsseli läbi-

Artikkel ilmus ajalehe KesKus

ALLAN KOKKOTA
säätva tarbimise
töörühma koordinaator

Hetkel tegeleb Eesti Rohelise Liikumise säätva tarbimise töörühm neli projektiga:

- jäätmete taaskastutamise suurendamine
- ökotoodete propageerimine poodides
- ökomeeskondade loomine koolidesse
- säätva tarbimise käsiraamatu valmistamine

Eesti Rohelise Liikumise teabeleht

nr. 15

oktoober - detsember 2004

EKO dessant Brüsselisse

PEEP MARDISTE
juhatuse esimees

21-liikmeline Eesti keskkonnakaitsjate grupp käis detsembris kahepäevasel visiidil Brüsselis, et hakata paremini mõistma ja mõjutama Euroopa Liidu keskkonnapoliitikat. Kohtumised olid õpetlikud ja osalejad jäid väga rahule.

rintide tundjaid napib. Õnneks leidsime aga arvuka Brüsseli-külastuse jaoks raha: nimelt on igal Europarlamendi saadikul aastas võimalik parlamendi raha eest Brüsselisse kutsuda kuni 90 külastist ja me ei jätnud võimalust kasutamata. Oktoobris Brüsselis endise keskkonnaministri Andres Tarandiga rääkides selgus, et ta pole oma 2004. aasta külastajate “kvooti” täitnud ja nii ma Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) grupi külastuse välja paku singi. Programmi koostamine ja kohtumiste kokku-leppimine jäi minu õlgadele, mis arvukaid varasemaid kontakte ära kasutades õnnestus päris hästi.

Europarlament

6.-7. detsembril 2004 olimegi 21 keskkonnakaitsjaga Brüsselis: lisaks EKO liikmesorganisatsioonidele olime kaasa palunud ka Eesti Looduskaitse Seltsi esindaja (kokku oli esindatud 11 organi-

satsiooni). Programmi olin kokku pannud tiheda, sest kaks päeva mõõduva d suures linnas kiiresti ja puhtas saab kodus ka. Kaks kohtumist pidasime Europarla-mendis: ühe sotsiaal-demokraatide And-res Tarandi ja Toomas-Hendrik Ilvesega ja teise Soome roheline Satu Hassi'ga. Ilves rääkis pikalt ja vaimustunult oma äsjaesest reisist valimiste-järgsesse Ukrainasse, Tarand kirjeldas parlamendi töökor-raldust ja oma tegevust tööstuse-

ja keskkonnakomisjonides.

Eesti esindus EL juures

Pea kahetunnine kohtumine Eesti alalises esinduses EL juures oli vast kõige infomahukam. Mõle-mad meie keskkonnatašee d Signe Ohakas ja Aare Sirendi kirjeldasid üksikasjaliselt, kuidas nad Eesti valitsuse esindajatena Brüsselis Euroopa Liidu Nõu-kogus päevast päeva teiste riikide esindajatega uute seaduseelnõude detailide üle vaidlevad. Juhendid Eesti seisukohtadest saavad Signe ja Aare keskkonnaministeeriumist ja siitkaudu on Eesti vabäühen-dustel kõige lihtsam Euroopa Liidu Nõukogu aruteludesse oma seisukohti sisestada.

Siim Kallas

Euroopa Komisjoni volinik Siim Kallas oli Barroso 25-liikmelise komisjoniga uues ametis saanud olla kaks nädalat, kui teda komis-

tane võitlus. Euroopa Komisjon annab oma seisukoha igale Euroopa Liidu direktiivile ja mää-rusele ning keskkonnaküsimustes õnnestub meil loodetavasti ka Kallase kabinetiga koostööd teha.

Kokkusaamine Euroopa Komis-joni keskkonnakaitses peadirekto-raadis (*DG Environment*) oli meist enamikule kõige põnevam. Nii looduskaitse osakonna juhi Nicholas Hanley kui Eestiga tege-leva spetsialisti Ilona Jepsena'ga oli juttu peamiselt Natura 2000 loodus-alade võrgustikust. Kuna Eestis on Natura alade lõplik ula-tus veel segane, siis oli julgustav kuulda Euroopa Komisjoni seisu-kohta, et liikmesriikidel hoitakse väga hoolikalt silma peal ja ei las-ta ka majandusarengu põhjen-dusel ilmaasjata kaitseväärtesega loodus-alasid rikkuda.

Keskkonnaorganisatsioonid

Brüsselis kontorit omavate rahvusvaheliste keskkonnaorga-nisatsioonide koostöövõrgustiku Roheline 9 (*Green 9*) tegevusest rääkis Euroopa Maa Sõprade (*Friends of the Earth Europe*) direktor Martin Rocholl. Jutuks olid nii vabäühenduste tegevus kui ka hetke kuumemad kesk-konnadebatid (nagu kemikaalide direktiiv REACH ja Kyoto-järgne kliimapoliitika). Erik Wesseliu tutvustas lisaks Brüsseli *lobby*-maas tikkui, kus igapäevase l t üritab Euroopa Liidu poliitikat oma huvides mõjutada üle 10 000 suurfirmade lobisti. ○

joni renoveeritud peamajas Ber-lyamont juba külastasime. Tee-madeks Euroopa Komisjoni roll ja prioriteedid järgmiseks viieks aastaks ja muidugi Kallase enda nõlvaldkond: administratiivne re-form, audit ja korruptsioonivas-

Palju praktilist tegevust säästva tarbimise edendamiseks

Tänu ERL liikmete abile on säästva tarbimise töörühma tegevuses märgata jõudluse kasvu. Seetõttu kutsun edaspidi inimesi nii Tallinna kui Tartukontoris appi!

Oktoobris 2004 lõppesid sääst-va tarbimise ja jäämeinfo näi-tuse esitlused. ERL eksponeeris stende ja korraldas lastele mängu Selveri kaupluseketi poodide ja erinevate koolide juures kokku 30 korda. Näitused toimusid Tallinna jäätmehoolduskam-paania “Prügihünt” raames. Paralleelselt näitusega valmista-sime kompostikaste ning toimetasime need koolidesse. Tallinna koolid on nüüd 17 kompostikasti võrra säästvale jäätmemajandusele lähemal.

Tosina kooli juurde tellisime vanapaberi- ja pakendikonteinerid, mille rent ja tühjen-dused on koolidele tasuta. Tänu abi-lisele korraldasime oma Tallinna kontoris 1050 adressaadiga

Jäätmelava

rimise ja erinevate võimaluste kaalumisega koostime OG Elektra, Tirs, Citymarketi, Kaubamaja, Stockmanni ja korraldas jäätmehooldustee-malisi koolitusi mitmetele asutustele, sh ka Haridusminis-teeriumile, Kriminallistikakes-kusele ja Jõudluskontrolli-keskusele.

Seoses loodussõbralike too-de müügi edendamise planee-

Ostuvaba päeva üritustel osales ligi 100 inimest

JAANUS VÄLJA
tegevdirektor

Rahvusvahelist ostuvaba päeva tähistas ERL tänavu Eesti Rahva Muuseumi näitusemajas Tartus, kus üles pandud tarbimisteenam-lisele näitusele lisaks vaadati filme, kuulati ettekandeid ning arutleti tarbimisühiskonna ole-muse üle. Ostuvaba päeva eel korraldatud jutuvõistluse “Minu kõige mõttetum ost” 64 osaleja

- ERM näitusemajas kl 16-22 ●

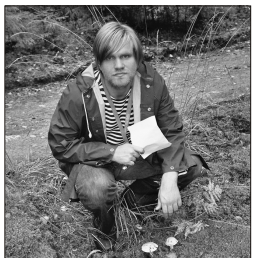
Leia aega elada!

Ostuvaba päev 26. november

- www.roheline.ee ○

Roheliste FSC seminaril selgusid sertifitseeritud puidutööstuste probleemid

JAAN PÄRN
metsanduse töörühma
koordinaator

16. novembril 2004 kogunesid Tallinna Õpetajate majas Eesti puidutöösturid, et Eesti Rohelise Liikumise seminaril arutada Rahvusvahelise Metsahoolekogu (Forest Stewardship Council - FSC) sertifikaadi teemad. Kohale oli tulnud nii tarneahela sertifikaadi omanikke kui ka firmasid, kes alles kaaluvad sertifikaadi hankimist.

Rahvusvahelise Metsahoolekogu peakontorist Bonnisis oli külla tulnud FSC turunduse ja kommu-

nikatsiooni juht Michael Spencer. Tema ettekande sisuks oli FSC sertifikaadiga toodete maailmaturg ning FSC pingutused turu laiendamisel ja FSC märgi tutvustamisel. Metsatöösturite küsimused M. Spencerile puudutasid parasjagu tehtavaid muudatusi tarneahela sertifikaadi standardis. Tarneahela sertifikaadiga metsatöösturid väljendasid muret selle üle, et neil on väga raske hankida sertifitseeritud metsamajandaja palki. Eesti metsamajandajatest on sertifikaat vaid kahel: Riigimetsa Majandamise Keskusel (RMK) ja FIE Lembit Laksil. Seetõttu on tarneahela sertifikaadiga ettevõtteid sunnitud sertifikaadiga palki sisse vedama Lätist ja vajadusel isegi Venemaalt.

Michael Spencerile lisaks tutvustas oma FSC sertifikaadi kogemust ja tulevikunägemust Tekniifor OÜ töötaja Neeme Kuuskmaa.

Viimase ettekandena andis allakirjutanu ülevaate Eesti turul pakutavatest FSC märgisega toodetest. Tulemuseks olnud lühikese nimekirja peale arvasid metsatöösturid üksmeelselt, et sellise nimekirja avaldamisel pole olulist mõtet, kuna hetkel ei napi Eestis mitte nõudlust FSC toodete järele, vaid tooret nende valmistamiseks. ○

Saatja:
Eesti Roheline Liikumine
Postkast 318
Tartu 50002

SEEKORDES LEHES

Ostuvaba päev

Eesti päritolu Kalle Lasni algatatud rahvusvahelise tarbimisvastase päeva raames korraldas ka Eesti Roheline Liikumine mitmeid üritusi

EKO dessant Brüsselisse

Eesti Keskkonnaühenduste Koda tegi visiidi Euroopa Liidu pealinna, kus kohtuti erinevate poliitikute ning ametnikega

Läänemere lõhe vajab kaitset

Rahvusraamatukogus toimunud lõheseminaril käsitleti *Salmo salar* ohustatuse probleeme

Liikmeskonna küsitlus

ERL-i liige Maie Kiisel teeb esimese kokkuvõtte sügisel läbi viidud liikmeskonna küsitluse tulemustest

Säästlik metsamajandamine

Roheliste korraldatud FSC seminaril selgusid puidutööstuste probleemid

Roheliste kohtuasjad

Aasta lõpus toimusid istungid kahes ERL algatatud kohtuasjas

LööKaasa!

Uue aasta alguses on kõigil ERL liikmetel võimalus osaleda organisatsiooni strateegia kujundamisel

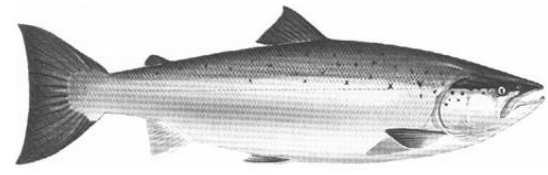
EESTI ROHELINE LIIKUMINE

Postiaadress: Pk. 318, 50002, Tartu
Külüst Tartus: Tiigi 8-24 telefon 7 422 532 faks 7 422 084 **e-post** info@roheline.ee
Külüst Tallinnas: Räävala pst 8, ruum B202 telefon/faks 6 413 402 **e-post** roheline@online.ee

TÖÖRÜHMAD

energia Jaanus Välja **e-post** jaanus@roheline.ee | **noored** Liis Truubon **e-post** liis@roheline.ee | **met-sakaitse** Jaan Pärn **e-post** john@ut.ee | **planeeringud** Liis Keenberg **e-post** liis.keenberg@mail.ee | **säästev tarbimine** Allan Kokkota **e-post** allan.kokkota@mail.ee | **transport** Mari Jüssi **e-post** mari.jussi@sett.ee | **veekaitse** Taavi Nuum **e-post** meremees@ut.ee
Teabelehe toimetaja Hanna Maran **e-post** hanna@roheline.ee

www.roheline.ee

Läänemere kas suudame lõhe: teda hoida?

TAAVI NUUM
veekaitse töõrühma
koordinaator

Läänemere lõhe (*Salmo salar*) on kadumisohus oleva loodusmälestisena kantud Eesti Punase raamatu eriti ohustatud liikide kategooriasse. See näitab, et Läänemere lõhe on suures hävimisohus ning tema edasine säilimine Eesti looduses on ohutegurite toime jätkumisel kaheldav.

Lõhe on siirdekala (anadroomne), s.t. ta koeb ja tuleb ilmale jõgedes, kuigi veedab suurema osa oma elust meres. Kudemiseks sobib kiirevooline (mitte alla 0,5 m/s) kruusase põhjaga veekogu ja kärestikud. Jõed on ka noorte lõhede tootmisalaks nende esimestel eluaastatel. Miinimumsuuruse saavutamisel rändavad nad tavaliselt 1-4 aastastelt oma teise elupaika - merre.

Suurema osa oma elust veedabki lõhe meres, kus ta võib teha pikki rändeid. Lahkudes sünnijõest mais-juunis, jõuavad nad peamisele tootmisalale Läänemere lõunaossa septembriks-oktoobriks. Lõhe põhitoiduks kogu aasta vältel on pelaagilised räim ja kilu. Emased lõhed veedavad meres keskmiselt kolm, isased kaks-kolm aastat. Teekonnal sünnijõkke arenevad lõhe sugunäärmed ning lõpliku suguküpsuse saavutab ta alles kudejões.

Sünnijõe otsimine ja ülesleidmine on lõhel pärlilik ning omapärane. Läänemeres tervikuna eksib vaid kaks protsenti lõhedest valesse jõkke. Lõhede elupaigad Eestimaa kiirevoolulistest ning kärestikulistes jõgedes on kahjuks hõivanud hüdroenergeetika tootjad, kes jõgedele paise rajades takistavad lõhede pääsu kudemisaladele. Arvukust vähendab ka lõhede kinnipüüdmine kalastajate poolt. Praeguse olukorra jätkudes on suur tõenäosus, et looduslikult kudevad lõhe püsimine Eesti jõgedes muutub kaheldavaks. Seetõttu korraldas Eesti Roheline Liikumine koos rahvusvahelise Puhta Läänemere Ühendusega (*Coalition Clean Baltic - CCB*) 2. detsembril 2004 Tallinnas rahvusraamatukogus arutelu-seminari „Läänemere lõhe - kas suudame teda hoida?“ Peamisteks aruteluemadeks olid seminaril lõhepopulatsioonide tuleviku ning lõhe elupaikade kaitse Eesti jõgedes.

Läänemere piirkonna jõgede kaitsjad kohtusid Haapsalus

15.-16. detsembril 2004 said talvise koortöötajate Haapsalus kokku Läänemereamade keskkonnaorganisatsioonide esindajad, kes on 2004. aastal tegutsenud mõne jõgede kaitse teemalise projektiga.

MARET MERISAAR
veekaitse töõrühm

Teatavasti on Euroopa Liidu Veepoliitika raamdirektiivis 2000/60/EC ette nähtud, et kõikidele suuremate jõgedele tuleb aastaks 2013 koostada kaitse- ja majandamiskavad. Puhta Läänemere Ühenduse (*Coalition Clean Baltic - CCB*) kuuluvate organisatsioonide hinnangul on Läänemere piirkonnas üheks

Eestis paiknevad enamuse lõhele sobilikest jõgedest Põhja-Eestis ning suubuvad Soome lahte: Kunda, Selja, Loobu, Valgejõgi, Jägala, Pirita, Vääna, Keila ja Vasalemma jõed. Ajalooliselt on olnud lõhejõgi ka Pärnu jõgi, kuid viimastel aastatel on tulnud sinna sügiseti väga vähe isendeid kudemaks. Kui varasematel aegadel oli lõhejõgede peamine probleem vee halb kvaliteet, siis pärast intensiivse väetamise lõppu põllumajanduses on peamiseks lõhejõgede kvaliteeti kahandavaks teguriks veekogude füüsiline kvaliteet (elupaikade mitmekesisus, hüdroloogiline režiim, veekogu tõkestamatus). Kunda, Keila ja Vasalemma on ainukesed lõhejõed, kuhu ei lasta kunstlikult toodetud lõhemaimusid ning viimaste aastate seireandmed näitavad, et Kunda jõgi ongi Eesti parim lõhejõgi.

Eesti lõhed kuuluvad Ida-Läänemere populatsiooni, mis erineb Botnia lahe ning Venemaa suurjõevede populatsioonidest. Samas erinevad omakorda ka Eesti jõgede lõheuurkonnad omavahel geneetiliselt. Kunstlik asurkondade taastamine ühtlustab geenivahetuse kaudu asurkondade erinevusi. Meres hetkel olevaid looduslikke lõhesid ähvardab eelkõige oht saada kalastajate poolt kinni püütud. Kui varasematel aastatel püüti lõhet ka suurte laevadega avamerel, siis viimasel ajal spetsialiseeritud lõhepüüki laevadega enam ei toimu. Suures osas on Eesti ka oma

looduslik kalapääs

lõhepüügi kvoodid teistele riikidele ära andnud. Tänapäeval püüavad Eestis lõhet rannakalurid võrkudega merest ning rõõvpüüdjad jõgedest. Rõõvpüüdjad kasutavad jõgedes lõhede püüdmiseks elektripüügi vahendeid. Kurvastav on asjaolu, et samal ajal, kui elektriga kalapüük on Eestis seadusega keelatud, müüakse siiski vastavaid vahendeid

meid ja nende ostmine ning omamine ei ole karistatav. Sageli on rõõvpüüdjad varustatud ka hea tehnikaga, tegutsetakse organiseeritult - püügi ajaks pannakse valvepunktid ülesse ning keskkonnainspektorite saabudes varjutakse kiirelt. Tegelikult tuleks kudeajal igasugune lõhepüük keelata, mis kindlasti hõlbustaks ka keskkonnainspektioonil tagada selle kalaliigi kaitstust.

Peamine takistus, mis ei lase lõhevarudel end taastoota on siiski sobivate kudealade puudumine, õigemini nende raskendatud kättesaadavus. Lahenduseks kalade rändeprobleemile paisude juures võiks olla kalateed. Samas tuleb nentida, et positiivne kogemus funktsioneeriva kalatee osas Eestis senini puudub - vähesed olemasolevad kalateed praktikas ei tööta, sest need on valesti projekteeritud ning ehitatud. Seminaril esines Mats Hebrandi Rootsi kes on ise projekteerinud üle 50 ning külastanud ligemale 250 kalapääsu, ühtekokku on Rootsis ümmarguselt 500 kalapääsu. Lisaks on Rootsis juba mõnda aega kehtinud seadus, mille kohaselt on hüdroelektrijaama rajaja kohustatud rajama ka kalapääsu. Kui kalade läbipääs ei ole tagatud tuleb pais maha lammutada, mis on loodusele kahtlemata parim lahendus.

See, millist kalapääsu rajada, sõltub kindlasti antud paiga looduslikest omadustest, kuid odavaim variant ei pruugi sageli töötada. Paisude rajajad ei soovi planeerimisfaasis kalapääsu rajamise kulusid kuidagi arvesse võtta ning hiljem, pärast paisu rajamist, on kalapääsu ehitamine märksa kulukam. Toimiva kalapääsu saavad rajada bioloog ja insener koostööna. Lisaks sellele, et kalad pääseksid ülesvoolu kudealadele, tuleb kalapääsu rajades mõelda ka sellele, kuidas kala hiljem alla-voolu merre ka tagasi pääseb. Kui nii vanad kalad kui maimud pärast kudemisperioodi turbiinides hukuvad, ei ole ju kalu mõtetki üles saata. Seetõttu ongi pärast kalapääsu rajamist väga tähtis ka selle toimimist jälgida.

Eesti Vabariigi Valitsus kinnitas 26. novembril 2004 määruse vooluveekogu tõkestamisele esitatavatest nõuetest ning selles on öeldud, et arvestades vooluveekogu ja tõkestusrajatise omapära, peab tõkestusrajatis olema selline, et see tagaks kalade läbipääsu. Olgugi, et nüüdseks on nõue, mille järgi peab jõe paisutaja tagama kalade läbipääsu, ka paberile kirja pandud, on siiani ebaselge, mil moel hakatakse tagama, et seda nõuet hüdroenergia tootjad ka täidaksid.

Täna sel päeval müüb Eesti Energia Rohelise Energia kaubamärgi all ka väga loodusvaenulikult toodetud hüdroenergia, mille tootmise tõttu on Eesti

jõgede lõhepopulatsioon hävimisohus. Eesti Rohelise Liikumise ja paljude teiste seminaril osalenute arvates ei saa enamiku hüdroelektrijaamade poolt toodetud elektrit energiat pidada roheliseks ning Eesti Energia ja Eestimaa Looduse Fondi esindajad andsid seminaril lubaduse hakata välja töötama 2005. aasta jaanuaris Rohelise Energia kriteeriume. ☉

Ülemaailmne Maasõprade aastakongress Horvaatias

21. septembrist 2. oktoobrini toimus Horvaatias Stubicke Toplices ülemaailmse Maasõprade (*Friends of the Earth - FoE*) aastakoosolek. Eesti Rohelist Liikumist esindas üritusel juhatuse liige Valdur Lahtvee.

Lisaks erinevatele organisatsioonilistele küsimustele arutati seminaril, koosolekute ja töörühmade käigus ka mitmeid üldisi maailma keskkonnakaitsega seonduvat teemadel.

Näiteks tõstatati küsimus, kas FoE-Euroopa on pigem Euroopa või Euroopa Liidu keske? Kuigi mingile selgele ühismeelele või konkreetsele tegevusetepanekuteni ei jõutud jäi kõlama mõte, et ühtne Euroopa on ehk ainuke jõud globaliseerunud maailmas, mis neoliberaalsele maailmavaatele vastu suudaks seista ja korporatsioonide valitsemisele pidureid peale tõmmata. Muuhulgas räägiti ka naisküsimuste, säästva arengu, korporatiivse majanduse, Põhja-Lõuna probleemide ning muudel teemadel.

Kuna FoE liikmeteks on erinevad keskkonnaorganisatsioonid kogu maailmast, kaasneb selle tegevusega paratamatult ka näiteks poliitilisi nüansse, mis kahjuks keskkonnaalast koostööd ei lihtsusta. Niisuguse olukorra tuleb aga arvestada ja aastakoosolek ongi koht, kus erimeelsuste ning tulevikuplaanide üle arutleda ning edaspidiseks lahendusi otsida ja leida. ☉

sest andis ülevaate Eestis, Lätis, Leedus ja Poolas kasutatud avalikkuse kaasamise praktilistest meetoditest jõgede veemajanduse planeerimise alal.

Puhta Läänemere Ühenduse projektijuhtide aastalõpu aruandlusseminar "CCB koostöö EL Vee- ja maadirektiivi all" toimus juba kolmandat korda. Kõik ettekanded riputati üles kodulehele www.ccb.se, 18. detsembril 2004 "Lääne Elus" ilmunud intervjuud Gunnar Noreniga saab lugeda ajalehe kodulehelt www.le.ee.

Muuhulgas rääkis Ukraina esindaja Lääne-Ukraina veemajanduse ja vee aits eesadusa ndlusest ning Margit Säre Peipsi Koostöökesku-

Eesti Roheline Liikumine muutumas

MAIE KIISEL
ERLi liige,
TÜ ajakirjanduse ja
kommunikatsiooni osakond

Käesoleva aasta septembris said Eesti Rohelise Liikumise (ERL) liikmed enda postkasti ökoloogilisel paberil küsimustiku, mille eesmärgiks oli selgitada liikmete ootuseid organisatsiooni suhtes. Pikale ja keerulisele küsimustikule võitis vaevaks vastata tervelt kolmandik ERLi liikmest.

Liikmete arvamus küsimine on väga oluline etapp ERLi strateegia loomisel. Alates organisatsiooni loomisest on aja jooksul muutunud nii keskkonnakaitse vajadused kui ka liikmete koosseis ja ootused. Strateegia eel tööna küsitakse lisaks ka mitmete huvigruppide arvamus, analüsitakse meediakatte jpm. ERLi tuleviku suundade määramisel saab kaasa lüüa iga liige uue aasta jaanuarist hakkab koos kaama strateegia töögrupp, kuhu iga arvamus on alati väga oodatud.

Strateegia töögrupi tegevust ja eelanaliituse hakatakse regulaarselt tutvustama ka liikmetele. Käesolevas Räägus teeme sissejuhatuse liikmete küsitluse tulemustesse. Uuringu täisaruanne ilmub varsti ka ERLi kodulehele www.roheline.ee.

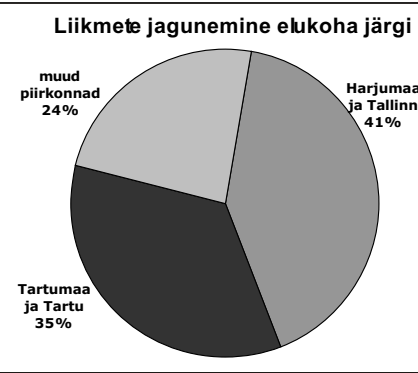
ERL-i keskmine liige

Eesti Roheline Liikumine läheb uuele aastale vastu 601 liikmega,

kellest lõviosa on liitunud organisatsiooniga viimasel kolmel aastal. Milles on tõusnud huvi organisatsiooniga liitumise vastu ja mis on uute liikmete ootused ja soovid ERLi suhtes? Enne uuringu detailidesse süvenemist tuleb anda lühike ülevaade selle kohta, kes see ERLi nõ keskmine liige üldse on. Algselt küsimustikku välja saates oli uuringu läbiviijail väike kartus, et tagasilaekuvad ankeedid peegeldavad üksnes ühe kindla liikmegrupi arvamus. Küsitlustulemusi liikmete andmebaasiga kõrvutades võib esinduslikkusega aga täiesti rahule jääda, 181 vastajat sobitunud liikmete üldprofiiliga väga hästi.

ERL on muutunud noorte organisatsiooniks

Kõige rohkem liikmeid on ERLis vanusegruppis 19-25, arvukalt on esindatud kõik vanused vahemikus 16-32. Kuigi organisatsiooni liikmete arvu järsks kasv on toimunud suure osas noorte arvel, ei saa öelda, et vanemate vanusegruppide (33 ja rohkem eluaastat) liikmekasutamine oleks aeglustunud. Kuigi organisatsioonist on

vahepeal paljud liikmed lahkunud või välja arvatud ning ka liikmete andmetes esineb lünki, võib öelda, et käesoleval sajandil on liitunud vanema vanusegrupi esindajaid rohkem kui neid 1980-90-ndatest

on püsima jäänud. Seega võib väita, et organisatsiooni ajalooline liikmeskond fosforiidsõja aegadest on suure osas välja vahetunud.

Kuigi ERLil on vanust üle 15 aasta, tuleb seda sisuliselt käsitleda siiski noore ja õppiva organisatsioonina. Kui organisatsiooni liikmed vahetuvad või lisanduvad väga kiiresti, ei jõua nn organisatsiooniline mälu kvaliteetselt talletuda. Neid, kes võiksid edasi anda traditsiooni, juhtimisprotseduure, tegevuspõhimõtteid või kogemusi, jääb lihtsalt liiga väheks. Uute tegevuste käima lükkamine ja traditsioonide juurutamine saab ilmselt ka ERLi strateegia üheks põhiülesandeks.

Viimastel aastatel on muutunud tugevalt ka liikmete sooline koosseis, kui 2000. aasta andmetel olid ülekaalus mehed (55%), siis tänaseks on tugeva ülekaalu saavutanud just naisterahvad (63%). Veerand ERLi liikmetest on naised vanuses 19-25.

Liikmeskond kasvab Tallinnas ja Tartus

ERLi liikmete hajutatust üle Eesti pole aastatega ilmselt vähenenud. Samas on kahes tõmbekeskuses (Tallinn ja Tartu) elavate liikmete osakaal on vähenenud. Küsitlus-ankeeti olid mitmed vastatajad määratlenud elukohana mitu maakonda või linna suures osas oli tegu tudengitega, kes kas Tallinnas või Tartus koolis käivad ja nädalavahetuseks koju sõidavad. Sellised vastajad määratlesime tõmbekeskuste järgi nt Tartus ja Saaremaal elava liikme Tartu järgi. Kuna maakond ja selle keskus

on elu- ja töökohana enamasti tugevalt seotud, liitsime analüüsi koondamiseks ka need. Tulemuseks oli Tallinnas ja Harjumaa 75 (41,4%) ning Tartus ja Tartumaa 63 (34,8%) küsitlusele vastanut. Ülejäänud 23,8% vastanuist jagunes küllaltki ühtlaselt erinevate maakondade vahel. Reeglina elab ühes maakonnas 1-2% liikmetest, Lääne-Virumaa ja Raplamaa on veidi kõrgema esindatusega (vastavalt 3 ja 4%).

Liikmete tegevusala määratleb tugevalt ära vanus, nii on end üle poolele vastanuist (111, 61,3%) määratlenud kui õpilast või üliõpilast. Kuna enda staatusena oli võimalik määratleda mitu ametit, ei näita kõrge üliõpilaste arv nagu ERLi liikmed ei töötakski. Õppuri staatusega paaris käib väga tihti klienditeenindaja (16, 8,8%) ja keskastme spetsialisti amet (29, 16,0%). Esindatumad on ka kontoriametnikud (10, 5,5%), tippspetsialistid (10, 5,5%) ja vabakutselised (18, 9,9%).

Etteruttavalt võib öelda, et ERLi liikmed soovivad organisatsioonilt rohkem reaalseid võimalusi vabatahtlikuks tegevuseks ja liikmeid omavahel ühendavate tegevuste korraldamist, kõigest sellest täpselt aga järgmises Räägus. ☉

Liikmete poolt täidetud ankeete sisestasid uuringu jaoks vabatahtlikena:

Helena Trink - Tartu Ülikooli I kursuse ökoloogia ja bioloogilise mitmekesise kaitse tudeng
Kadri Koppel - Tartu Ülikooli I kursuse bioloogiaturg

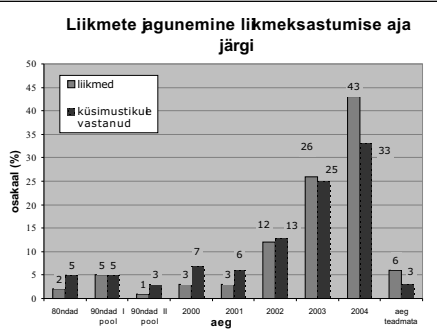
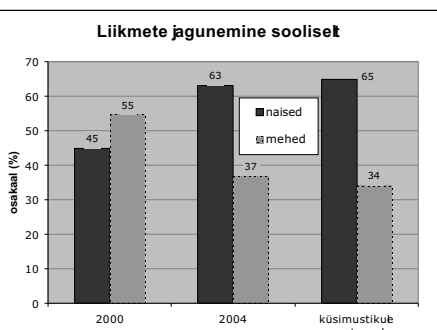
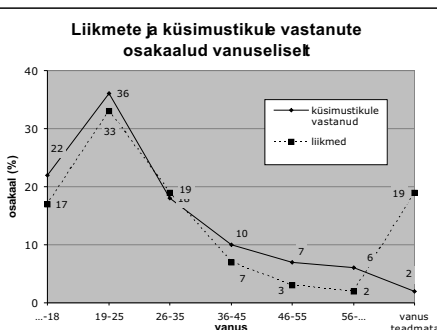
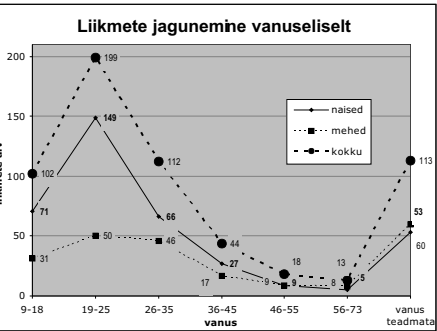
Looduskaitse reformi keerdkäigud

LIIS KEERBERG

2003. aasta jaanuaris alanud kaitstavate alade haldusreformi projekti osas olid oktoobriks tekkinud mitmed probleemid, millistes selguse saamiseks saatis 11 keskkonnaorganisatsiooni ühendav Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) 10. oktoobril 2004 haldusreformi projekti korraldava komisjoni esimehele Olav Etvergile ja projektijuht Andres Onemariile ühispoordumise. Põhilised küsimused, mis vabauhendustes muret tekitasid, olid järgmised:

puudus selgus reformi tegevuste osas, mis olid läbi viidud ja mida veel kavandati; projekti lähteülesande kohasest ajakavast oldi oluliselt maha jäänud, kuid korraldavat komisjoni ja liikmeid töörühmade liikmeid jooksvalt asjade seisust ei informeeritud; projekti kodulehte ei uuendatud operatiivselt ning sellel puudus foorumi osa; oli moodustatud projekti lähteülesande väline töörühm keskkonnateenistuste ja kaitsealade esindajatest, kes tegelesid projekti teemadega.

Kuna projekt peaks lõppema lähteülesande kohaselt detsembris, kuid mitmed olulised tegevused on läbi viimata, valitseb hetkel küllaltki keeruline seis, mida oleks võimalik lahendada ilmselt kas projekti tähtja pikendamisega või tegevuste jätkamisega muus vormis. Paraku

pole reformi finantseerimise küsimusi viimati esitatud vahearuandes kajastatud, mistõttu on ministeeriumivälisel isikul selles küsimuses seisukoha võtmine raskendatud. Kõige kahetsusväärsem oleks seis, kus projekti tulemustest arvestamine edaspidises töös sõltuks vaid keskkonnaministeeriumi ametnike soovist, kuna tulemuste selektiivne kasutamine võib anda Eesti looduskaitse korraldusele vastupidiselt oodatule hoopis negatiivse efekti.

Kaitsealade haldusreformi edasiste sammude arutamiseks toimub Matsalus 29. detsembril 2004 projekti korraldava komisjoni ja ümarlaua ühis-koosolek. ☉

Löökaasa!

Saabumas on huvitavad ajad

Võta osa
Eesti Rohelise Liikumise strateegia kujundamisest ja meie organisatsioon saab parem!

Jälgi ürituste infot ERL kodulehel
www.roheline.ee